

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2022

Kiimingin – Jäälän vesienhoitoyhdistys on perustettu 19.4.2011. Sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä vesistöjen virkistyskäytölle, ympäristön viihtyisyydelle ja luonnon monimuotoisuudelle parantamalla vesistöjen tilaa ja myöhemmin pitämällä yllä saavutettua tilaa niillä Kiimingin ja Jäälän alueilla, joilta vedet virtaavat Jäälinojan kautta Kalimenjokeen. Yhdistys rekisteröitiin 26.8.2011. Toimintavuoden päättyessä yhdistyksessä oli 118 henkilöjäsentä. Yhteisöjäseniä on neljä ja kannatusjäseniä neljätoista. Yhdistyksen toiminta on luonteeltaan yleishyödyllistä, eikä siihen sisälly liiketoimintaa.

Hallinto ja toiminnantarkastus

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Jäälänmajalla 24.3.2022. Vuosikokoukseen asti yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimi Eero Laine, varapuheenjohtajana Jaakko Laine, ja jäseninä Birger Ylisaukko-oja, Markku Vuolteenaho, Otto Moilanen ja Ismo Karhu. Varajäseniä olivat numerojärjestyksessä 1. Juha Lumila, 2. Jouko Uusitalo, 3. Tuure Mäkelä, 4. Hannu Ronkainen ja 5. Iiro Sarjanoja. Vuosikokous valitsi hallituksen puheenjohtajaksi Jaakko Laineen ja jäseniksi Eero Laineen, Birger Ylisaukko-ojan, Markku Vuolteenahon, Ismo Karhun ja Jouko Uusitalon. Varajäseniksi valittiin numerojärjestyksessä 1. Juha Lumila 2. Tuure Mäkelä, 3. Iiro Sarjanoja, 4. Hannu Säävälä ja 5. Jukka Heikkinen.

Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Eero Laineen. Sihteerinä toimi Birger Ylisaukko-oja. Kirjanpidon hoiti Eero Marttila. Hallitus piti toimintavuoden aikana kolme kokousta. Vuosikokouksessa toiminnantarkastajaksi valittiin Tuomo Sahlström ja hänen varamieheksensä Risto Lohi.

Vesienhoito

Vuosikokouksen hyväksymä toimintasuunnitelma toteutui kohtuullisen hyvin. Toimintavuoden päätavoite oli etsiä keinoja rautailmiön hallintaan tutkimuksen keinoin. Tätä on toteutettu yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Rautavirta-tutkimus jatkuu vuoden 2023 lopulle. Tutkimuksessa hyödynnetään yhdistyksen hankkiman valuma-alueen suosimulaattorimallinnuksen tuloksia. Myös yhdistyksen vuonna 2018 käynnistämä padotustutkimus on liitetty yliopiston tutkimukseen.

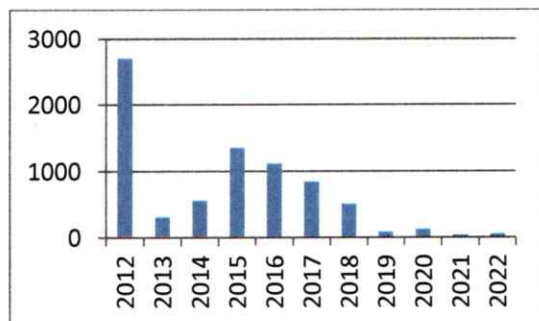
Vesienhoitorakenteita on hoidettu ja pidetty kunnossa. Korteojan pato peruskorjattiin. Järvaltaan puomin pienehköt vauriot korjattiin. Kalamäen lieteallas pumpattiin. Kokkohaarassa päätettiin käyttää kaivinkonetta talvella 2023, jolloin lietteenkeruualtaasta poistetaan toimintaa häiritsevä lehtikertymä. Yhdistyksen tarvikevarasto kalustettiin ja pihalue kunnostettiin.

Vesienhoitorakenteiden vaikuttavuutta on seurattu edelleen vesianalyysillä kuten aikaisemminkin tosin hieman supistetulla ohjelmalla. Yliopiston hankkiman, käyttökustannuksiltaan edullisen analysointilaitteen ansiosta rautanäytteitä on otettu paljon. Järvaltaassa käynnistetty suovehkan kasvatuskokeilu epäonnistui myöhäisen aloittamisajan ja epäsuotuisten sääolojen vuoksi.

Hoitokalastus toteutui suunnitellulla tavalla. Kutusärkisaalis oli vain 50 kiloa. Tämä vahvistaa jo aiemmin syntyneitä käsityksiä merestä nousevan särkikannan pienentymisestä. Särkikalajien vähentämisen tavoitteena on varmistaa tasapainoinen kalakannan rakenne ja järven koko ravintoketju. Tämä vaikuttaa mm. haitallisten levien esiintymiseen.

Yhdistyksen omistuksessa on kalastusvene, kaksi rysää ja paunetti. Toimintavuoden aikana hankittiin sähkökäyttöinen perämoottori.

Kuva: Hoitokalastuksen särkisaalis (kiloja). Vuonna 2012 kalastus ostettiin ammattilaisilta. Omaa kalastusta on harjoitettu vuodesta 2013 alkaen.

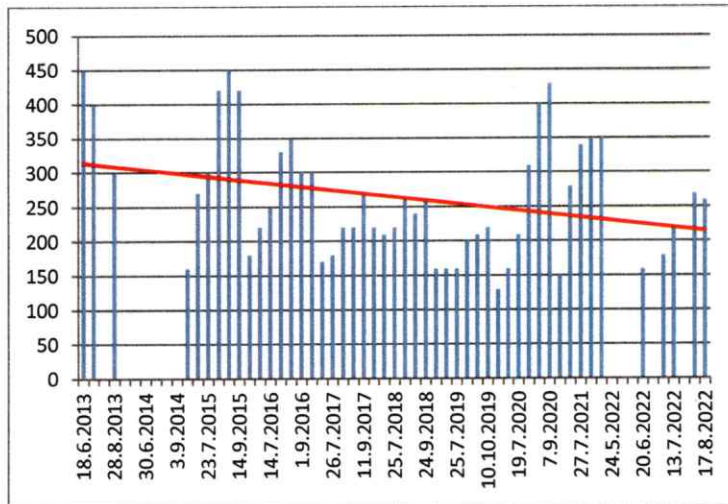
Jäälinjärven tila ja vesienhoitorakenteiden vaikuttavuus

Kuluneen vuoden vesitilanne oli kaksijakoinen. Kevättulva oli suunnilleen tavanomainen. Tulvan jälkeen tulovirtaama väheni tasaisesti, ja keskikesällä vettä tuli melko vähän. Elokuun alussa säätyyppi muuttui, ja tulovesivirtaama nousi lähes kevättulvan tasolle. Kesäajan tulovesimäärä Jäälinjärveen oli noin 3,5 milj. kuutiometriä. Tämä on toiseksi suurin määrä vuodesta 2011 alkaneen seurannan aikana. Kun Jäälinjärven tilavuus on noin 1,5 milj. kuutiometriä, järven vesi vaihtui kesän aikana yli kahteen kertaan.

Jäälinjärven veden laadun tarkkailua jatkettiin aiemmalla tavalla. Järven veden väri riippuu voimakkaasti tulovedestä. Tulvavedet ovat kirkkaita, mutta virtaaman pienentyessä ja veden lämmitessä väri alkaa tummua. Tämä on seurausta rautapitoisten pohjavesien purkautumisesta. Pienten virtaamien aikana rautasaostumaa pidättyy myös uomaverkostoon. Kun virtaamat sateiden seurauksena suurenevat, rautasaostumat huuhtoutuvat liikkeelle ja tuloveden kiintoainemäärät kasvavat. Elokuun alussa alkaneet

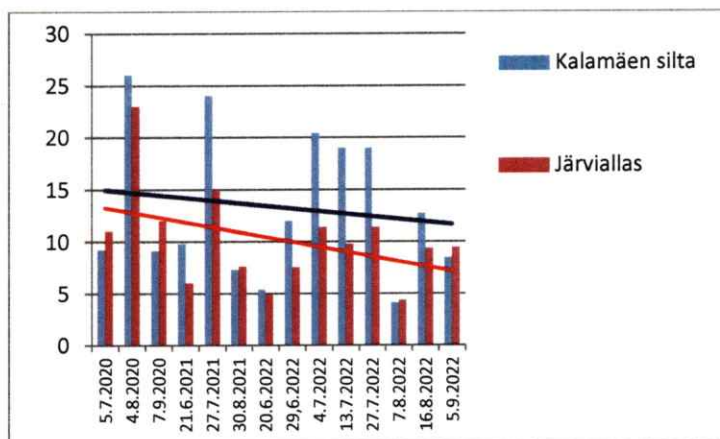
sateet tummensivat Jäälinjärven vettä loppukesällä. Pitemmällä aikavälillä väriarvot ovat kuitenkin olleet laskusuunnassa.

Jäälinjärven veden väri mg Pt/l

Jäälinjärven kaakkoispäästä erotettu Järviallas pidättää kiintoainetta ja rautaa kohtuullisen hyvin varsinkin silloin, kun pitoisuudet ovat korkeat. Kiintoainetta poistetaan lisäksi pumpaamalla Kalamäen ja Kokkohaaran lietteenkeruualtaista.

Kuva: Tuloveden rautapitoisuus mg/litra. Järviallas pidättää veden rautapitoisuutta parhaimmillaan jopa puolet. Järvialtaan kautta Jäälinjärveen tulee yli 70 prosenttia koko tulovesimäärästä.

Virallisella sinilevähavaintopaikalla (Jäälinmajan uimaranta) ei ole todettu sinilevähaittaa vuoden 2015 jälkeen. Järven pohjoisperukassa sinilevää oli parin päivän aikana sen jälkeen, kun tuuli oli pitkään käynyt pitkin järven selkää kaakosta luoteeseen. Myös limalevähaitta on jokseenkin poistunut uimareilta.

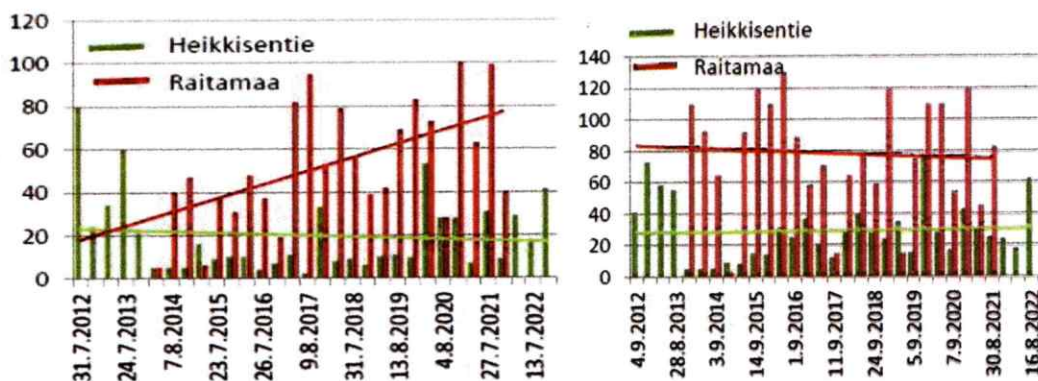
Jäälinjärven kalasto tutkittiin viimeksi kesällä 2021. Tuloksissa ahvenen osuus oli peräti 60 prosenttia kilomääräisestä saaliista. Myös ahventen koko oli kasvanut. Tätä tukevat myös lukuisat kalastajien havainnot.

Kalaston koostumus vaikuttaa olennaisesti järven tilaan. Terveessä ravintoketjussa petokalat rajoittavat särkikantaa. Tällöin eläinplankton voi paremmin ja rajoittaa puolestaan kasviplanktonia. Petokaloja ovat hauet ja yli 15 sentin ahvenet. Jäälinjärven kalasto onkin nyt varsin hyvässä tilassa. Jäälinjärven särkikanta on voimakkaasti taantunut keväisen kutupyynnin seurauksena.

Jäälinjärveen tulevan veden laatua seurattiin vakiintuneen ohjelman mukaisesti. Edelleen vahvistui käsitys, että kosteikot pidättävät typen liukoisia osia hyvin, yleisesti yli puolet, joskus jopa melkein kokonaan. Myös fosfaattifosfori vähenee systemaattisesti mutta ei yhtä paljon kuin typpi. Kaikki analyysitulokset vuodesta 2011 alkaen ovat nettisivuilla osoitteessa www.kiiminginjaalinvedet-net.

Korteojan veden ravinnepitoisuudet ovat korkeat, mutta kosteikko vähentää typen liukoisia yhdisteitä erityisen hyvin. Fosfaattifosfori vähenee kosteikossa noin neljäsosalla. Huolestuttavaa on kosteikkoon tulevan veden nitraatti-nitriittitypen pitoisuuksien nousu. Todennäköisesti kysymys on turpeen pitkäaikaisesta hajoamisesta ojitetuissa suometsissä, jolloin ravinteita vapautuu. Ilmiö on havaittu laajalti vasta hiljattain.

Kuva . Typen liukoisten fraktioiden pitoisuudet Korteojan kosteikolla. Raitamaa on kosteikon yläpuolella ja Heikkisentie sen alapuolella. Vasemmalla nitraatti-nitriittityppi, oikealla ammoniumtyppi.

Järviallas pidättää fosfaattifosforia hyvin, 30 – 45 prosenttia. Fosfori pidättyy kiintoaineeseen, jota laskeutuu altaaseen. Myös typen liukoisia yhdisteitä pidättyi hyvin silloin, kun niiden pitoisuus tulovedessä oli korkea.

Muu toiminta

Yhdistys varmisti, että Näppärinkankaan kaavaan varataan alue hulevesien käsittelylle. Kaavaluonnoksessa alue oli varattu yhdistyksen mielestä väärään paikkaan. Yhdistyksen palautteen perusteella kaavaan lisättiin toinen hulevesien käsittelyalue yhdistyksen osoittamaan kohtaan.

Yhdistys pitää tiivistä yhteyttä Jäälin lapsiin ja nuoriin. Koululaisille järjestettiin Jäälinmajalla pilkkitapahtuma keväällä ja kalapäivä syksyllä. Yhdistys on hankkinut kummiluokalleen myös kalastusvälineitä. Lisäksi osallistuttiin ulkoluokkapäivän ja iltakoulun järjestelyihin sekä koulun harraste- ja hyvinvointimessuille. Yhdistys oli mukana myös Välikylän päiväkodin sadonkorjuutapahtumassa. Yläkoululaisia kävi polttopuutalkoissa, ja monialaisen oppimiskokonaisuuden viikolla kerrottiin kahdeksaluokkaisille vesistökuunnostuksesta suhteessa YK:n kestävän kehityksen ohjelmaan (Agenda2030). Yhdistys osallistui myös Nuorten yö –tapahtuman järjestelyihin yhdessä muiden jääliläisten toimijoiden kanssa.

Koululaiset ja heidän huoltajansa osoittivat arvostusta yhdistyksen työlle mm. ohjaamalla taksvärkkikeräyksen tuottoja yhdistyksen käyttöön.

Yhdistyksen jäsenet osallistuivat myös Koiteli-reitin ylläpitoon ja hoitoon. Kalamäkeen hankittiin lukittava nuotiopuiden ”keskusvarasto” yhteistyössä muiden jääliläisten toimijoiden kanssa.

Resurssit ja rahoitus

Toimintavuonna oli käytettävissä Oulun kaupungin myöntämä kolmivuotinen rahoitus, jonka maksimimäärä on 5000 euroa vuodessa. Lisäksi käytettiin yksi kaupungin kesätyöseteli. Yhdistyksen jäsenten panos koostuu jäsenmaksuista ja talkootöistä. Koulun järjestämässä taksvärkkikeräyksessä noin 90 oppilasta ja heidän perhettään osoitti taksvärkkimaksunsa yhdistykselle. Taksvärkkikeräyksen tuottoja yhdistys sai 641,50 euroa. Useat jäsenet maksoivat yhdistykselle tukimaksuja jäsenmaksujensa lisäksi.

Toimintavuoden talkoopanous oli kaikkiaan 1438,5 talkootuntia, mikä vastaa noin 21 500 euron rahoituspanosta. Talkootunneista 335 tuntia käytettiin Rautavirta-tutkimukseen. Muuhun vesienhoitoon kului 1021 tuntia ja Koiteli-reitin ylläpitoon 82,5 tuntia. Varsinaisiin talkootöihin osallistui kahdeksantoista yhdistyksen jäsentä ja kolme yhdistyksen ulkopuolista henkilöä.

Verkottuminen ja viestintä

Kaleva on tukenut Jääli-brändiä julkaisemalla vuoden aikana kaksi aukeamien laajuista juttua Jäälin omatoimihankkeista ja –aktiviteeteista. Rantapohja ja kaupunkilehti MunOulu ovat tehneet useita juttuja.

Kiimingin – Jäälin vesienhoitotoimikunta (lähinnä viranomais- ja tutkijakokoonpano) piti kokouksen Jäälissä. Seurakunta järjesti Kalamäessä Latukirkon keväällä ja Ruskakirkon syksyllä. Oulun seudun metsänhoitoyhdistykset kävivät tutustumiskäynnillä, ja sitä ennen Jäälin vesienhoitoon tutustui MTK:n PEFC -sertifiointitoimikunnan jäseniä. Rautavirta – tutkimuksen ohjausryhmä piti kokouksen Jäälissä.

Valtakunnallisia web-puheenvuoroja käytettiin ympäristöministeriön viestintäwebinaarissa, vesistökunnostusverkoston ”Aina ei mennyt kuin Strömsössä” –webinaarissa sekä Lions-järjestön kuukausiwebinaarissa.

Suosimulaattoria esiteltiin maanomistajille nettitilaisuudessa sekä Huttukylän infotilaisuudessa.

K-Supermarket Jääli järjesti liikkeen kulkureitin ”avajaiset” pitkään jatkuneen katuremontin jälkeen. Yhdistys hoiti kaupan makkaratarjoilun asiakkaille. Yhdistys oli esillä myös Jäälin venetsialaisissa.

Yhdistyksen nettisivuilla käytiin kuluvana vuonna 3800 kertaa ja avattiin 7600 näyttöä. Yhdistyksellä on lisäksi Facebook-sivut, ja tärkeimmät ajankohtaiset asiat kerrotaan Jäälin puskaradiossa.

Henkilöstö

Yhdistyksellä ei ole vakinaista henkilöstöä. Kesätyöntekijälle maksettiin palkkaa sivukuluineen 444,16 euroa. Siitä Oulun kaupungin kesätyöseteli kompensoi 320 euroa.

Tulevaisuudennäkymät

Yhdistys on toteuttanut kaikki Jäälinjärven yläpuoliselle valuma-alueelle alun perin suunnitellut yhdeksän vesienhoitorakennetta sekä lisäksi suuren laskeutusaltaan Jäälinjärven kaakkoispäähän. Rakenteiden tarkoituksena on pidättää veden mukana liikkuvia ravinteita ja kiintoainetta ennen niiden päätymistä Jäälinjärveen. Ongelmaksi on osoittautunut tulovesien mukana järveen kulkeutuva rauta. Oulun yliopiston kanssa tehtävä rautatutkimus päättyy vuonna 2023. Mahdollisuudet vähentää raudan kulkeutumista teknisillä, vesistöissä toteutettavilla lisätoimenpiteillä näyttävät vähäisiltä. Asiaan voidaan vaikuttaa lähinnä edistämällä valuma-alueen vesiolosuhteiden muuttumista lähemmäksi luonnontilaa. Tämä vaatii yleistä tietoisuuden lisäämistä, vuorovaikutusta valuma-alueen metsänomistajien kanssa sekä uusien työkalujen hyödyntämistä. Samaan suuntaan vaikuttavat useat metsätalouteen kohdistuvat, sekä EU-tasoiset että kansalliset vaatimukset. Yhdistys haluaa tähdentää, ettei sen tavoitteena ole rajoittaa metsätalouden harjoittamista valuma-alueella.

Hoitokalastukseen on kehittynyt toimiva menetelmä, joka perustuu Jäälinojan kautta nousevien särkiemojen pyydystämiseen Jäälinjärven luusuasta. Kalakannan rakenne on saatu oikaistuksi, mutta hoitokalastusta on tarpeen edelleen jatkaa.

7.2.2023

Yhdistys jatkaa yhteistyötä keskeisten viranomaisten, maanomistajien ja muiden toimijoiden kanssa. Myös kouluyhteistyötä jatketaan ja tuetaan lahjoitusvaroista. Tehokasta viestintää ylläpidetään, ja asukkaiden kiinnostusta vesienhoitoon ja muihin lähiympäristön toimintoihin aktivoidaan. Koiteli-reitin kunnostukseen, hoitoon ja kehittämiseen osallistutaan.

Talous

Yhdistyksen rahoitusasema oli tilivuoden päättyessä hyvä. Tilivuoden tulos osoittaa 912,18 euron alijäämää. Hallitus esittää, että alijäämä kirjataan yhdistyspääoman vähennykseksi.

Jäälissä 7. helmikuuta 2023

Jaakko Laine

Birger Ylisaukko-oja

Eero Laine

Markku Vuolteenaho

Ismo Karhu

Jouko Uusitalo